สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ (ภาษาไทย) ..... ก
บทคัดย่อ (ภาษาอังกฤษ) ..... ข
กิตติกรรมประกาศ ..... ค
สารบัญ ..... จ
สารบัญตาราง ..... ฌ
สารบัญรูป ..... ญ
บทที่
1 บทนำ 1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา 1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย 3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย 3
1.4 ผลการวิจัยที่คาดหวังและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 4
2 ปริทัศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 5
2.1 ของเสียอุตสาหกรรมหรือกากอุตสาหกรรม 5
2.1.1 กากอุตสาหกรรมที่ไม่เป็นอันตราย (Non - Hazardous waste) 5
2.1.2 กากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตราย (Hazardous waste) 5
2.2 การจัดการของเสียอุตสาหกรรม 6
2.2.1 การนำกลับมาใช้ใหม่ (Reuse/Recycle/Recovery) 6
2.2.2 การบำบัด (Treatment) 6
2.2.3 การกำจัด (Disposal) 6
2.3 ปริมาณของเสียในอุตสาหกรรมยานยนต์ 7
2.4 วัสดุโครงสร้างเพอรอฟสไกต์ (Perovskite structure) 9
2.5 แก๊สเซนเซอร์ (Gas sensor) 11
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 15

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3 วิธีดำเนินการวิจัย 32

3.1 อุปกรณ์และสารเคมีที่ใช้ในการทดลอง 32

3.2 วิธีการทดลอง 34

3.2.1 การจัดการของเสียจากอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ 34

3.2.2 การเปลี่ยนสูตรเคมีของเสียอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ด้วยความร้อน 37

3.2.3 การสังเคราะห์วัสดุโครงสร้างเพอรอฟสไกต์ชนิด $LaFeO_{3\pm\delta}$ จากของเสียอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ 39

3.2.4 การตรวจสอบสมบัติวัสดุโครงสร้างเพอรอฟสไกต์ชนิด $LaFeO_{3\pm\delta}$ 41

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล 44

4.1 การจัดการของเสียและการเปลี่ยนโครงสร้างทางเคมีของของเสียอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ 44

4.1.1 การศึกษาปริมาณองค์ประกอบเคมีในของเสียอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ด้วยเทคนิคการเรืองรังสีเอ็กซ์ 44

4.1.2 การตรวจสอบวัฏภาคของเสียอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์โดยใช้เครื่องวัดการเลี้ยวเบนของรังสีเอ็กซ์ 45

4.1.3 การตรวจสอบอุณหภูมิที่เหมาะสมในการเปลี่ยนสูตรเคมีของเสียอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ให้เป็น Fe_2O_3 โดยใช้เครื่องวัดการเปลี่ยนแปลงทางความร้อน 47

4.1.4 การตรวจสอบวัฏภาคของเสียอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์หลังผ่านการแคลไซน์ที่อุณหภูมิต่าง ๆ โดยใช้เครื่องวัดการเลี้ยวเบนของรังสีเอ็กซ์ 48

4.1.5 การวิเคราะห์ขนาดอนุภาคของเสียอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์และสารเคมีชนิด Fe_2O_3 โดยใช้เครื่องวัดการกระจายตัวของขนาดอนุภาค 51

4.1.6 การตรวจสอบโครงสร้างจุลภาคของเสียอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์โดยใช้กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราด 52

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4.2 การสังเคราะห์วัสดุโครงสร้างเพอรอฟสไกต์ชนิด $LaFeO_{3\pm\delta}$ จากของเสียอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ 53

4.2.1 การตรวจสอบอุณหภูมิที่เหมาะสมสำหรับการเผาแคลไซน์ $LaFeO_{3\pm\delta}$ จากของเสียอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ โดยใช้เครื่องวัดการเปลี่ยนแปลงทางความร้อน 53

4.2.2 การตรวจสอบวัฏภาคของ $LaFeO_{3\pm\delta}$ หลังจากการเผาแคลไซน์สารตั้งต้น โดยใช้เครื่อง XRD 56

4.2.3 ผลการตรวจสอบขนาดอนุภาคและโครงสร้างจุลภาคของวัสดุสังเคราะห์ $LaFeO_{3\pm\delta}$ โดยใช้เครื่อง PSD และ SEM 60

4.3 การตรวจสอบสมบัติของวัสดุสังเคราะห์โครงสร้างเพอรอฟสไกต์ชนิด $LaFeO_{3\pm\delta}$ จากของเสียอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์หลังการอัดขึ้นรูปและเผาผนึกที่อุณหภูมิ 1200 องศาเซลเซียส 63

4.3.1 ผลการตรวจสอบโครงสร้างจุลภาคของวัสดุสังเคราะห์ $LaFeO_{3\pm\delta}$ หลังจากอัดขึ้นรูปและเผาผนึก โดยใช้เครื่อง SEM 63

4.3.2 การตรวจสอบพื้นที่ผิวและรูพรุนของวัสดุสังเคราะห์ $LaFeO_{3\pm\delta}$ หลังจากอัดขึ้นรูปและเผาผนึก โดยใช้เครื่อง BET 64

4.3.3 การตรวจสอบประสิทธิภาพของวัสดุสังเคราะห์ $LaFeO_{3\pm\delta}$ ในการตรวจจับแก๊สที่เกิดจากการเผาไหม้เชื้อเพลิงธรรมชาติ 67

5 สรุปและข้อเสนอแนะ 72

5.1 สรุปผลการวิจัย 72

5.1.1 การจัดการของเสียและการเปลี่ยนโครงสร้างทางเคมีของของเสียอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ 72

5.1.2 การสังเคราะห์วัสดุโครงสร้างเพอรอฟสไกต์ชนิด $LaFeO_{3\pm\delta}$ จากของเสียอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ 72

5.1.3 การตรวจสอบสมบัติของวัสดุโครงสร้างเพอรอฟสไกต์ชนิด $LaFeO_{3\pm\delta}$ 73

5.1.4 การประยุกต์ใช้วัสดุโครงสร้างเพอรอฟสไกต์ชนิด $LaFeO_{3\pm\delta}$ สำหรับตรวจจับแก๊ส 73

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

5.2 ข้อเสนอแนะ 73
เอกสารอ้างอิง 75
ภาคผนวก 81
ภาคผนวก ก JCPDF 81
ภาคผนวก ข บทความทางวิชาการที่ได้รับการเผยแพร่ในระหว่างการศึกษา 91
ประวัติผู้เขียน 102

สารบัญตาราง

ตารางที่ **หน้า**

2.1 สรุปการแจ้งรับกากของเสียเข้ามาในบริเวณโรงงาน โดยผู้รับกำจัด เดือนมกราคม-เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2566 8

2.2 การจัดประเภทของแก๊สเซนเซอร์ในปี 1991 ของ IUPAC 13

2.3 ประเภทของวัสดุและความสามารถในการตรวจจับแก๊สต่าง ๆ 14

2.4 การทดสอบเพลิงไหม้ตามมาตรฐาน EN-54 และสารประกอบที่เป็นแก๊ส 19

2.5 ค่าสัญญาณของเซนเซอร์ที่สามารถตรวจจับแก๊สในแต่ละประเภทของ $LaFeO_{3\pm\delta}$ ที่ใช้อุณหภูมิเผาแคลไซน์ต่างกัน สำหรับความเข้มข้น 500 ppm 21

3.1 อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการทดลอง 32

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง 33

3.3 สารเคมีที่ใช้ในการทดลอง 34

4.1 แสดงผลการตรวจสอบพื้นที่ผิวและรูพรุนด้วยเครื่อง BET 66

สารบัญรูป

รูปที่ **หน้า**

2.1 ลักษณะการจัดการของเสียในประเทศไทย 7

2.2 ปริมาณของเสียอุตสาหกรรมผลิตยานพาหนะและอุปกรณ์ เดือนมกราคม-เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2566 9

2.3 โครงสร้างผลึกเพอรอฟสไกต์ 10

2.4 กราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างอุณหภูมิและความดันของ Fe-O 10

2.5 ลักณะของเสีย Mill scale 15

2.6 องค์ประกอบทางเคมีของ Mill scale 16

2.7 องค์ประกอบทางเคมีของ Mill Scale ที่บำบัดด้วยแก๊สรีดิวซ์ ณ อุณหภูมิต่าง ๆ 17

2.8 ผลการวิเคราะห์วัฏภาคด้วย XRD และองค์ประกอบทางเคมีด้วย XRF 18

2.9 ผลการวิเคราะห์ด้วย XRD ของของเสียอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ 19

2.10 ความต้านทานของเซนเซอร์โลหะออกไซด์ SnO_2 ระหว่างการทดสอบไฟต่าง ๆ และเหตุการณ์ที่มีอิทธิพลต่อการตอบสนองของเซนเซอร์ 20

2.11 ความต้านทานที่สามารถวัดได้เมื่อทำการทดสอบความสามารถในการดูดซับแก๊ส เมื่อความชื้นในอากาศแตกต่างกัน ที่อุณหภูมิ 150 และ 200 องศาเซลเซียส 22

2.12 อุณหภูมิในการใช้งานและความเข้มข้นที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของแก๊สเซนเซอร์ 22

2.13 การกระจายขนาดของรูพรุนด้วยการวัดการดูดซับแก๊ส N_2 23

2.14 ประสิทธิภาพการตอบสนองต่อแก๊ส HCHO ที่ความเข้มข้น 50 ppm ณ อุณหภูมิต่าง ๆ 24

2.15 ประสิทธิภาพการตอบสนองต่อแก๊สต่าง ๆ ที่ความเข้มข้น 50 ppm ณ อุณหภูมิเดียวกัน 24

2.16 กลไกการตรวจจับแก๊ส 25

2.17 (a) ขั้นตอนการสังเคราะห์วัสดุ $LaFeO_{3\pm\delta}$ (b) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบด้วย XRD (c) ผลการวิเคราะห์ด้วย Raman spectroscopy (d) ผลการวิเคราะห์ทางความร้อน 26

2.18 (a) โครงสร้างจุลภาคของชิ้นงานที่อัดขึ้นรูปของวัสดุ $LaFeO_{3\pm\delta}$ (b) โครงสร้างจุลภาคของผงวัสดุ $LaFeO_{3\pm\delta}$ (c) EDS สเปกตรัมของวัสดุ $LaFeO_{3\pm\delta}$ (d) แผนภาพระบุตำแหน่งองค์ประกอบเคมีของวัสดุ $LaFeO_{3\pm\delta}$ 27

สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่ **หน้า**

2.19 (a) แผนผังโครงสร้างโมเลกุล $LaFeO_{3\pm\delta}$ และการเตรียมทดสอบตัวอย่าง (b) ภาพถ่ายเครื่องมือที่ใช้วัดค่าความต้านทานตัวอย่าง (c) กลไกการตรวจจับแก๊สของวัสดุ $LaFeO_{3\pm\delta}$ (d) แผนผังการตั้งค่าการทดลองตรวจจับแก๊ส (e) ความต้านทานของเซนเซอร์ $LaFeO_{3\pm\delta}$ ในอุณหภูมิต่างๆ 27

2.20 การตอบสนองต่อแก๊ส CO_2 ของวัสดุ $LaFeO_{3\pm\delta}$ ที่อุณหภูมิและความเข้มข้นของแก๊สแตกต่างกัน 28

2.21 ผลการวัดค่าความต้านทานไฟฟ้าของ $LaFeO_{3\pm\delta}$ ที่อุณหภูมิ 300 องศาเซลเซียสที่ความเข้มข้นของแก๊ส CO_2 ต่างกันในอากาศที่ไม่มีความชื้น 29

2.22 แสดงผลการวัดค่าการนำไฟฟ้าของวัสดุโครงสร้างเพอรอฟสไกต์ $LaFeO_3$ เมื่อดูดซับแก๊ส 30

2.23 แสดงผลการตอบสนองต่อแก๊สผสม CO-CH_4 ของวัสดุโครงสร้างเพอรอฟสไกต์ $LaFeO_{3\pm\delta}$ ที่ความเข้มข้นแตกต่างกันโดยใช้อิเล็กโทรดชนิดทองคำ 30

3.1 แผนภาพขั้นตอนการจัดการของเสียจากอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ 34

3.2 เครื่อง X-ray fluorescence ผู้ผลิต Horiba รุ่น XGT-5200WR 35

3.3 เครื่อง X-Ray Diffusion ผู้ผลิต Bruker รุ่น D2 Phaser 36

3.4 เครื่อง Particlesize distribution ผู้ผลิต Horiba รุ่น LA-950V2 36

3.5 เครื่อง Scanning Electron Microscope ผู้ผลิต JEOL รุ่น JCM-5000 37

3.6 ขั้นตอนการเปลี่ยนสูตรเคมีของเสียอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ด้วยความร้อน 38

3.7 เครื่อง Simultaneous Thermal Analysis (TGA/DSC) 39

3.8 ขั้นตอนการสังเคราะห์วัสดุโครงสร้างเพอรอฟสไกต์ชนิด $LaFeO_{3\pm\delta}$ 40

3.9 ขั้นตอนตรวจสอบสมบัติวัสดุโครงสร้างเพอรอฟสไกต์ชนิด $LaFeO_{3\pm\delta}$ 41

3.10 Brunauer-Emmett-Teller method ผู้ผลิต Micromeritics รุ่น 3Flex 42

3.11 อุปกรณ์สำหรับวัดค่าการเปลี่ยนแปลงสภาพต้านทานไฟฟ้าโดยวิธีการ 4-Point method 43

3.12 ส่วนประกอบและการต่อวงจรไฟฟ้า เพื่อใช้วัดประสิทธิภาพในการตรวจจับแก๊สโดยเทคนิค 4-point method 43

สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่ **หน้า**

4.1 ผลการวิเคราะห์ธาตุโดยเครื่อง XRF ของเสียก่อน-หลังผ่านการจัดการและสารเคมีชนิด Fe_2O_3 45

4.2 ผลการวิเคราะห์วัฏภาคด้วยเครื่อง XRD ในของเสียอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์และสารเคมีชนิด Fe_2O_3 46

4.3 ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางความร้อนโดยเครื่อง STA ของของเสียอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ที่ผ่านการจัดการของเสีย 47

4.4 ผลการวิเคราะห์วัฏภาคของเสียอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ที่ผ่านการเผาแคลไซน์ที่อุณหภูมิต่าง ๆ โดยใช้เครื่อง XRD 49

4.5 ผลการวิเคราะห์ขนาดอนุภาคของเสียจากอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์และสารเคมีชนิด Fe_2O_3 โดยใช้เครื่อง PSD 51

4.6 ภาพถ่ายโครงสร้างจุลภาคของเสียจากอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์และสารเคมีโดยใช้กล้อง SEM 52

4.7 ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางความร้อนโดยเครื่อง STA ของวัสดุโครงสร้างเพอรอฟสไกต์ชนิด $LaFeO_{3\pm\delta}$ จาก Fe ของเสียอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ 54

4.8 ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางความร้อนโดยเครื่อง STA ของวัสดุโครงสร้างเพอรอฟสไกต์ชนิด $LaFeO_{3\pm\delta}$ จากของเสียอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ที่เปลี่ยนเป็น Fe_2O_3 ด้วยวิธีทางความร้อน 55

4.9 ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงวัฏภาคของวัสดุโครงสร้างเพอรอฟสไกต์ชนิด $LaFeO_{3\pm\delta}$ จากสารเคมี Fe_2O_3 58

4.10 ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงวัฏภาคของวัสดุโครงสร้างเพอรอฟสไกต์ชนิด $LaFeO_{3\pm\delta}$ จากของเสียอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ที่เปลี่ยนเป็น Fe_2O_3 59

4.11 ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงวัฏภาคของวัสดุโครงสร้างเพอรอฟสไกต์ชนิด $LaFeO_{3\pm\delta}$ จาก Fe ของเสียอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ 60

4.12 ผลการตรวจสอบนาดอนุภาคและโครงสร้างจุลาคด้วยเครื่อง PSD และ SEM ของวัสดุสังเคราะห์โครงสร้างเพอรอฟสไกต์ชนิด $LaFeO_{3\pm\delta}$ 62

4.13 ผลการตรวจสอบโครงสร้างจุลาคด้วยเครื่อง SEM ของวัสดุสังเคราะห์โครงสร้างเพอรอฟสไกต์ชนิด $LaFeO_{3\pm\delta}$ 63

สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่ **หน้า**

4.14 ผลการตรวจสอบพื้นที่ผิวและรูพรุนด้วยเครื่อง BET วัสดุโครงสร้างเพอรอฟสไกต์ชนิด $LaFeO_{3\pm\delta}$ 64
4.15 ภาพจำลองกลไกการเปลี่ยนแปลงความต้านทานไฟฟ้าของวัสดุสังเคราะห์ชนิด $LaFeO_{3\pm\delta}$ 68
4.16 ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของวัสดุสังเคราะห์ชนิด $LaFeO_{3\pm\delta}$ ในการตรวจจับแก๊สที่เกิดจากการเผาไหม้เชื้อเพลิงธรรมชาติ 69
4.17 ค่าสภาพต้านทานไฟฟ้าก่อนและหลังปล่อยแก๊สจากเชื้อเพลิงธรรมชาติของวัสดุสังเคราะห์ชนิด $LaFeO_{3\pm\delta}$ ณ อุณหภูมิ ต่าง ๆ 71